

El conte número tretze - Diane Setterfield

Els personatges principals d'*El conte número tretze* formen part, i no sempre de manera implícita, de la tradició literària. El primer és Vida Winter, la supervivent que, a les portes de la mort, decideix sincerar-se amb una desconeguda després de consagrar la vida al simulacre. La supervivent és una escriptora d'èxit que ha enlluernat milers de lectors amb històries que ha construït minuciosament per tal d'oblidar el seu propi passat. El segon personatge és Margaret Lea, la noia tímida, protegida darrere la botiga de llibres del seu pare, biògrafa especialitzada en autors traspassats de segona fila, que quan té una oportunitat demostra que posseeix uns dots d'investigació que farien empal·lidir els detectius victorians que li serveixen de model. Només aquesta noia cortesa i fràgil és capaç de destriar la realitat de la ficció a partir del monòleg falsament autobiogràfic amb què l'obsequia l'escriptora Vida Winter.

Totes dues dones tenen trets en comú. El primer és que van néixer amb una germana bessona. Que el lector alci uns moments la vista d'aquesta pàgina i que repassi la inquietant història dels bessons, des dels Dioscurs fins a l'obscura parella que governa actualment Polònia, passant per les germanes Cathleen i Colleen immortalitzades per la càmera de Diane Arbus. ¿Hi ha res més malaltís que la relació ininterrompuda entre dos éssers idèntics? Doncs sí: la separació traumàtica, que implica un sentiment d'amputació que només es pot alleujar submergint-se sense pausa en les vivències d'altra gent, que és precisament el que fan les dues protagonistes del llibre.

El segon tret en comú que tenen Vida i Margaret és la necessitat de viure envoltades de novel·les angleses del segle XIX. Així, quan al cap d'unes desenes de pàgines el lector llegeix que arriba una institutriu per cuidar dos nens que viuen amb una vella majordoma en una mansió aïllada, és inevitable que pensi en *Un altre pas de rosca*, de Henry James. I quan resulta que la institutriu posseeix reserves inesgotables de virtut i de determinació i que s'enamora de la persona equivocada, el lector recorda de seguida *Jane Eyre*, de Charlotte Brönte. I si no ho recorda, la narradora ja s'encarrega de refrescar-li la memòria. Mansió aïllada, nens, institutriu. ¿Hauríem d'afegir-hi els fantasmes? Doncs naturalment que sí: durant tres quartes parts del llibre, el lector està atent a l'aparició de fantasmes tradicionals, a l'estil dels de Wilkie Collins, però al capdavall resulta que es tracta més aviat de les reminiscències que ens resten dels morts, en l'estil gòtic vintage de Daphne du Maurier que va popularitzar Hitchcock a *Rebeca*.

Més enllà de les facilitats contrastades que garanteix la metaliteratura, el joc de miralls que desplega Diane Setterfield a *El conte número tretze* és d'una complexitat seductora. Tenim, per començar, la famosa escriptora Vida Winter, que fins ara ha escatimat als lectors la història més rellevant, és a dir, la de la seva vida. El seu argument és conegut: “Quan la por i el fred et converteixen en una estàtua dins el teu propi llit, no t'esperis que la veritat crua i dura vingui corrent a rescatar-te. El que et cal és el confort molsudet d'una història. El tranquil·litzador balanceig de la seguretat d'una mentida”. Tanmateix, quan la malaltia situa l'escriptora en el corredor de la mort, decideix fer cridar Margaret Lea a la seva mansió i explicar-li la història real (que és precisament el conte que fa tretze) o, més ben dit, explicar-li'n una versió falsejada. El que no ha previst és que la jove Margaret sàpiga distingir entre un narrador fiable i un que no ho és, ni tampoc que tendeixi a fer breus escapades de la mansió per confrontar les dades que li proporciona l'escriptora amb la realitat que capten els sentits. Com és de suposar, la desemmascara: al contrari del que sosté Vida Winter, la veritat resulta més apassionant que la ficció. Al capdavall, però, la veritat de Vida Winter no és més que la ficció de Diane Setterfield, de manera que potser sí que “una bona història és sempre més emocionant que un bocí de veritat”. Si més no, una història com *El conte número tretze*.

I qui és Diane Setterfield? Doncs una professora universitària de Yorkshire de quaranta-pocs anys especialitzada en literatura francesa. Després d'assistir a un curs sobre escriptura creativa, va dedicar cinc anys a enllestir aquesta novel·la, amb la qual ha passat d'escriptora inèdita al número 1 de les llistes de llibres més venuts, no solament al Regne Unit sinó també als Estats Units, on ha fet una gira de promoció que mereixerà l'atenció dels màsters d'edició d'arreu del món. Ja podem afirmar que *El conte número tretze*, aparegut en anglès al setembre del 2006, s'està convertint en un dels fenòmens literaris de la temporada. Les claus? Doncs una bona història, sí, narrada de manera contrapuntada, sí, amb un ritme capaç de mantenir atent el lector més despistat, sí, amb enigmes disseminats per ser resolts en el moment just, també, però sense oblidar les contínues picades d'ullet al lector que comparteix uns mateixos referents literaris, i una defensa explícita i desacomplexada de la narrativa clàssica. Escoltem Margaret Lea: “Jo llegia novel·les antigues. La raó és simple: prefereixo finals com cal. Casaments i morts, sacrificis nobles i restabliments miraculosos, separacions tràgiques i retrobaments desesperançats, grans caigudes i somnis complerts; això, des del meu punt de vista, és un final pel qual val la pena l'espera. Vénen després

d'aventures, riscos, perills i dilemes, i ho ventilen tot de forma bonica i elegant". La majoria dels ingredients d'aquesta recepta es poden aplicar a *El conte número tretze*, que tanmateix no és un mer producte de màrqueting, sinó la feliç conjunció entre l'amor per la literatura i l'habilitat per convertir aquest sentiment en un producte que desperti l'avidesa de les empreses editorials.